

CHOLMOGORSKÁ HUS

U nás temer neznáme jedno z najstarších ruských plemien cholmogorská hus, patrí medzi tie, ktoré vám určite udrú do očí, akonáhle ich uvidíte (u nás asi len na obrázku) a vzbudia vo vás nutkanie, dozvedieť sa o nich čosi viac. Niečo podobné sa stalo aj mne, keď som našiel ich fotografie na ruskej webstránke www.fermer.ru a na www.komovdvor.ru. Určite vás zaujmú svojim impozantným zjavom, ktorý na prvý dojem tvarom hlavy a krkom pripomína hus labutiu, ale telo akoby patrilo husi tulúzskej. Pre prvú predstavu by sa dala opísať ako „labutia hus tulúzska“, aby som vystihol čo najjednoduchšie jej postavu a znaky.

Tak som trochu prepátral ruské stránky a našiel som o nich niečo viac. Uvedené riadky sú prekladom z ruskej webstránky, ako aj z článku časopisu „Dvornaja živnost i Chozjajstvo.“

Štandard cholmogorskej husi

Toto plemeno bolo vyšľachtené v 19. storočí roľníkmi v „Černozemských oblastiach“ stredného Ruska, krížením miestnych plemien husí s čínskymi, s následnou starostlivou selekciou na živú hmotnosť v podmienkach pasenia od jari do neskorej jesene.

Cieľom bolo vychovať životaschopné plemeno s pevnou konštitúciou a pokojnou povahou, ktoré sa dobre adaptuje v rôznych klimatických podmienkach a prostredí chovu. Priemerná znáška je 30 - 40 vajec ročne. Od najlepších husí možno očakávať aj 50 - 80 vajec ročne. Vajcia

majú hmotnosť 180 - 220 g s bielou škrupinou. Husi sú aj dobré matky, sami si vysedia vajcia, pričom aj ich oplodnenosť býva vysoká. Mláďatá veľmi rýchlo rastú. Vo veku 60 dní ich živá hmotnosť dosahuje aj 4 kg, pričom kvalita mäsa je tiež vysoká.

Celkový dojem: veľmi veľké a ťažké husi s hrboľom na čele nad zobákom a previsnutým lalokom pod zobákom a hrdlom.

Plemenné znaky gunára (podľa ruského štandardu):

Trup je masívny, široký, vodorovne nesený.

Chrbát je dlhý a široký, plochý a rovný.

Hruď je široká, plná a okrúhla.

Brucho je plné a dobre vyvinuté s 2 podbruškami.

Hlava je veľká, predĺžená a okrúhla. Nad koreňom zobáka na čelovej kosti je dobre

vyvinutý nie veľmi veľký okrúhly hrboľ žltkastooranžového sfarbenia u bielych husí a tmavý u sivých a bielosivých (strakatých) husí.

Zobák je strednej veľkosti, rovný, žltkastooranžovej farby.

Oči sú modré u bielych husí a tmavohnedé u sivých a bielo sivých (strakatých) husí.

Krk je výrazne dlhší, mierne zahnutý v hornej časti.

Kridla sú dobre vyvinuté, pevne pritiažené k bokom tela.

Chvost je krátky, ľahko prídvihnutý.

Lýtka sú dobre osvalené, zakryté perím.

Cholmogorská hus biela.

Cholmogorská hus biela.

Cholmogorské biele majú modré oči.

Detail zobáka a hrboľa cholmogorskej bielej.

Beháky sú primeranej veľkosti, silné, žltkastooranžovej farby.

Operenie je husté, ale nie tvrdé.

Farba peria: čisto biela, strakatá (biela s veľkými sivými škvrnami na chrbte, pleciach a bokoch) a čisto sivá.

Hmotnosť gunára: 10 - 12 kg.

Plemenné znaky husí:

Sú podobné, ako pri gunárovi, len hrboľ je menej vyvinutý a je viac vyvinuté dvojité podbruško.

Celková hmotnosť: 7 - 8,5 kg.

Veľkosť obrúčky: 27 mm pre obe pohlavia.

Vážne nedostatky: slabo vyvinuté telo, nízka živá hmotnosť, slabo vyvinutý lalok pod zobákom a hrdlom, slabo vyvinuté podbruško, priveľký hrboľ na hlave, resp. krivo nasadený.

Jedným z mála chovateľov tohto plemena husí v Rusku je aj Trofim Trofimovič Lobžin, ktorý sa venuje ich chovu už 30 rokov. Celou dušou je oddaný chovu tohto čoraz zriedkavejšieho plemena. Aj keď sa zdá,

že cholmogorské husi z chovov nevymizli tvrdí, že to už nie sú tie husi, ktoré choval jeho otec a jeho starý otec. Redakcia časopisu Dvornaja živnosť i Chozjajstvo mu položila niekoľko otázok.

• **V čom vidíte zmeny v chove kedysi mnohopočetných a obľúbených Cholmogorských husí v Rusku ?**

- Toto plemeno bolo ponechané napospas osudu a na zánik už po 1. svetovej vojne. Nebolo chovateľov, ktorí by sa im venovali a udržiavali štandard cholmogorských husí. Videl som veľa chovov, ktoré chovajú a odchovávajú húsatá tohto plemena a s hlbokým zármutkom musím konštatovať, že to už nie sú tie pôvodné cholmogory. V posledných desaťročiach 19. storočia ich chovali v Saratovskom, Charkovskom, Sumskom a Orlovskom rajóne. Po výstavbe železničnej siete sa cholmogory ešte viac rozšírili.

K nám do Brjanskej oblasti moji rodáci začali privážať rodičovské jedince husí, pričom veľmi dbali pri nákupe, aby dovezli

najkrajšie kusy, čo najviac sa približujúce typu cholmogorov. Plemeno neustále zdokonaľovali a práve tu cholmogory nadobudli ten typ, o ktorom ja práve hovorím, ako o vymiznutom. Počas vylepšovania a zdokonaľovania typu u najväčších husí sa objavili veľké podbruška a lalok pod zobákom. Hrboľ nad zobákom bol značne vysoký, ako to vidno aj na fotkách mojich, kedysi chovaných husí. Snažili sa dosiahnuť čo najvyššiu hmotnosť a veľkosť podbruška, ale hrboľ ostával. Inak povedané, so zväčšovaním hmotnosti sa hrboľ nemení.

• **Veľkosť hrboľa je podľa vás veľmi dôležitá. Bola by táto hus cholmogorská, keby zosobňovala ostatné črty cholmogorských husí, ale nemala tento hrboľ?**

- To už nie. Moji predkovia, musím zopakovať znova, dávali dôraz na krásu exteriéru. Boli skutočnými fanatikmi cholmogorov a všetko úsilie venovali tomu, aby hydina vyzerala majestátne, viac nezvyčajne, ako ostatné plemena husí.

• **Tak aké boli ich husi?**

- V r. 1897 v rodine môjho pradedu odchovali gunára, ktorý dostal meno Pavel. Jeho potomstvo sa široko-ďaleko vysoko cenilo. Veľa jeho potomkov bolo predaných do susedného Starodubsku. Ich ďalších potomkov začali predávať na chov aj do Európy. Potomkovia gunára Pavla vyhrávali nielen na miestnych, ale aj na krajských (gubernijských) výstavách. A čím sa vyznačovali jeho potomkovia? Celkovou krásou., majestátnosťou, robustnosťou a veľkým hrboľom na veľkej hlave. Pokračovateľmi gunára Pavla aj s jeho vynikajúcimi vlastnosťami, boli v mojej rodine gunár Konogor a jeho partnerka Chocholuška, hrdá a pokojná hus. Tento pár sa stal ideálom cholmogorskej husi. Krása zvíťazila.

• **A prečo sa nepodarilo zachovať toto pozoruhodné plemeno skutočných cholmogorov?**

- Tak, ako som už povedal, koniec zdokonaľovaniu plemena urobila 1. svetová voj-

na, ktorá vyústila do revolúcie a následne do kolektivizácie. Vykorenila gazdov, ktorí, tak ako moji najbližší z pokolenia na pokolenie, chovali toto plemeno a prísne do chovu vyberali najlepšie husi, aby ich hydina bola najlepšia spomedzi všetkých susedných chovov. Potom prišiel z Kremľa organizovaný hladomor v r. 1933, a tak husi len veľmi ťažko prežili. Nedokázali sme ich uchrániť ani v našom rodinnom chove.

• **A odkiaľ pochádzajú fotky vašich husí? Asi sa predsa len podarilo niečo zachrániť z chovu tých krásnych cholmogorov?**

- Našla sa jedna pani, manželka ktorej postihli represie. Jej sa podarilo zachrániť jeden pár, aj napriek hladomoru. Odchovať od nich húsatá tiež nebolo jednoduché, keďže všade okolo sledili hladné oči. Počas okupácie našej vlasti nemeckými nacistami, aj keď sa to zdá divné, pomohol zachrániť cholmogorský krdeľ nemecký dôstojník. Možnože mal nejaký vzťah k

tomuto plemenu, ktoré sa kedysi z Ruska dovážalo aj do Nemecka. On odfotoval husi tejto chovateľky a poslal fotky svojim blízkym do Nemecka. Naviac, tento Nemec pohrozil miestnym policajtom, že sa týmto husiam nesmie ani pierko skriviť. Najviac sa mu páčil gunár s veľkým hrboľom nad zobákom. Dôstojník ho nazval Feldmaršál. Práve on bol vnukom nášho Konogora a Chocholušky, po ktorých zdedil všetku krásu. Dožil sa 27 rokov. Bol som vtedy ešte malý, ale pamätám si to ako dnes. Gunár aj húska boli mohutní a na vysokej nohe a podbrušká sa dotýkali zeme. Husi boli výrazne hrboľové a lalok u gunára bol široký ako mužská dlaň. U húsky to bolo úmerne menšie. Odvtedy som také cholmogory už nevidel. O histórii chovu husí na našom dvore mi rozprával môj otec, takže od neho viem o skutočných cholmogoroch.

• **Má zmysel tak tvrdo kritizovať súčasné cholmogory za to, že nemajú tak veľký hrboľ a lalok nie je taký veľký?**

Cholmogorská hus sivá má oči hnedé.

Cholmogorské husi strakaté (sivo-biele).

- Súčasne ustupujú nielen typovo, exteriérovu, ale aj schopnosťami vysediť potomstvo. V chove mojej mamy húska Chocholuška II. vyviedla 12 húsat a 2 jej dcéry spolu 28 húsat. V tej istej sezóne od troch ďalších dcér Chocholušky II. sme mali 40 húsat. Niektoré trojročné husi vyviedli húsatá aj dvakrát za sezónu.. Súčasné cholmogory už zďaleka nie sú také plodné, keďže vyvedú len 7 až 8 húsat za sezónu.

• **S týmto nemôžeme súhlasiť. Iní chovatelia hovoria o 10 až 14 vajciach, ktoré cholmogory vysedia. Počuli sme to od chovateľa Garjačeho zo Sumskej oblasti. Špecialisti uvádzajú znášku 25 až 30 vajec a niektoré húsky až do 40 až 55 vajec.**

- Môže to byť u chovateľov, ktorí selektujú cholmogorské husi na znášku a teda aj potomstvo ju má potom vyššiu.

• **A čo sa stalo s potomkami Pavla, Konogora a Chocholušiek. Máte po nich potomstvo?**

- V roku 1966 sa u nás vyliahlo posledné potomstvo tohto slávneho páru. Zázračne rástlo pred očami. Už ako dvoj týždenné začalo mať laloky a podbrušká. Vo veku štyri týždne už mali prvé perie na krídlach, bokoch a na chvoste. Bol predpoklad, že z nich vyrastú mohutné cholmogory. Bohužiaľ sa do maštale dostal tchor a zabil desať húsat. Prežili len dve. Bohužiaľ, pytliaci nám najprv zastrelili päťmesačnú dcéru Chocholušky II. a neskôr z maštale ukradli aj posledné dve husi. Tak vyhynuli naše skutočné cholmogory.

Článok som skrátil len na časť v ktorej sa hovorí o Cholmogorských husiach. Záujem o ich chov však v Rusku rastie a už sa objavujú aj na výstavách zvierat. Pripájam aj niekoľko fotografií z podmoskovskej výstavy Rjabuška 2009 i priamo z dvora chovateľa, ako aj ďalšie.

Peter Ferjenčík

Cholmogorské husi sivé.

26. európska výstava zvierat a 2. európska výstava mladých chovateľov, Nitra 2009

HYDINA

Hneď v úvode chcem vyjadriť môj obdiv, potešenie a vďaka za to, že na Slovensku sme dokázali takú veľkú výstavu s 23 000 vystavenými zvieratmi úspešne zorganizovať. Bola to už tretia európska výstava za posledných 11 rokov na území bývalého Československa, čo len svedčí o tom, že v oboch našich krajinách má chovateľstvo svoju tradíciu, ale i solidnú kvalitatívnu úroveň. Výstava bola krásna, len neprajníci azda hľadajú chyby, ktoré sa pri takomto veľkom podujatí môžu vyskytnúť! Bol by to nevdak voči funkcionárom a spolupracujúcim členom, ktorí obetovali nesmierne veľa času príprave výstavy a voči všetkým zainteresovaným, ktorí sa starali o jej úspešný priebeh.

Teraz k samotnej expozícii hydiny. Umiestnená bola v štyroch výstavných halách, spolu 4100 jedincov hrabavej a vodnej hydiny od 654 vystavovateľov, z toho 157 bolo zo Slovenska. Tvorili ju husi, 119 jedincov 12 plemien v štrnástich farebných rázoch. Kačíc bolo 332 dvadsiatichdvoch plemien v 34 farbách. Moriek bolo vystavených 14 v štyroch farebných rázoch. Perličiek bolo desať v troch farbách. Veľké kury 1877 kusov, 87 plemien, v 197 farebných rázoch. Malé a zdrobnené kury 1748 kusov, 78 plemien, v 253 farbách.

V expozícii mladých chovateľov bolo 457 jedincov hydiny od 81 vystavovateľov, z toho boli 18 zo Slovenska. Boli to morky (4), husi (6), kačice (55) v jedenástich farebných rázoch. Veľké kury 112 jedincov 17 plemien v 26 farbách. Malé a zdrobnené kury 280 jedincov 32 plemien v 63 farebných rázoch.

Hydinu vystavovali chovatelia 17 štátov Európskeho zväzu. Spolu bolo v oboch expozíciách vystavených 4557 zvierat od 735 vystavovateľov. Obidve expozície posudzovalo 34 posudzovateľov, ktorí sa svojej úlohy zhostili veľmi dobre.

Prehľad najvyšších ocenení, ktoré získali slovenskí vystavovatelia

Plymutka modrá 1,0, 95 b, čestná cena na EV Nitra 2009, chov. Ján Piatnička, Vranov n. T.

Tituly Majster Európy - kolekcie

1. Indická bežkyňa pstruhová - Ing. Ján Luhový
2. Brahmanka jarabičia vlnitá - Martin Ondřík
3. Orpingtonka žltá - Ernest Mikuš
4. Australorpka čierna - Marián Baláž
5. Plymutka čierna - Pavel Capek
6. Plymutka Biela - Jaroslav Čelko
7. Plymutka žltá - Karol Maruška
8. Wyandotka strieborná čiernolemovaná - Ing. Štefan Kvasnica
9. Oravka žltohnedá - Milan Mičko
10. Oravka biela - Milan Mičko
11. Zdr. brahmanka žltá čierna kolumbia - Mária Bačová
12. Zdr. wyandotka strieborná vlnitá - František Raninec
13. Zdr. velsumka strieborná - Vladimír Studený

Tituly Európsky šampión - jedince

1. Indická bežkyňa pstruhová - Ing. Ján Luhový
2. Brahmanka žltá čierna kolumbia - MVDr. Jozef Tirpák
3. Brahmanka jarabičia vlnitá - Martin Ondřík

Plymutka čierna 1,0, 95 b, čestná cena na EV Nitra 2009, chov. Štefan Džurina, Sobrance.

Plymutka biela 0,1, 96 b, Európska šampiónka Nitra 2009, chov. Vladimír Maruška, Zalužice.

4. Australorpka čierna - Marián Baláž
5. Australorpka čierna - David Pavka
6. Plymutka čierna - Pavel Capek
7. Plymutka biela - Jaroslav Čelko
8. Plymutka biela - Vladimír Maruška
9. Plymutka žltá - Karol Maruška
10. Plymutka pásikavá - Karol Maruška
11. Wyandotka strieborná čiernolemovaná - Ing. Štefan Kvasnica
12. Oravka žltohnedá - Pavol Ďurík
13. Oravka žltohnedá - Viktor Maruška
14. Oravka žltohnedá - Milan Mičko
15. Oravka biela - Milan Mičko
16. Forverka - Pavol Kubík
17. Zdr. plymutka čierna - Štefan Džurina
18. Zdr. wyandotka biela - Viktor Bergendi
19. Zdr. wyandotka strieborná vlnitá - František Raninec
20. Zdr. barneveldka dvojleťovaná - Pavel Kovařík
21. Zdr. velsumka hrdzavojarabičia - Vladimír Studený

Medaily EE - jedince

Slovenská biela hus - Ing. Ján Luhový

Čestné ceny - jedince

1. Slovenská biela hus - Pavel Černý
2. Suchovska žltodivosfarbená - Branislav Varga
3. Suchovska žltodivosfarbená - Daniel Izrael
4. Suchovska žltodivosfarbená - Marek Ondruška
5. Suchovska žltodivosfarbená - Marián Ábelovský
6. Česká biela - Jaroslav Bayer
7. Pižmová kačica biela s čiernou kresbou - Vladimír Maruška
8. Saská kačica modrozltá - Ing. Ján Luhový
9. Bojovníčka indická jubilee - Miroslav Zámečník
10. Bojovníčka indická bažantia - Miroslav Zámečník

Plymutka jarabičia vlnitá 0,1, 95 b, čestná cena na EV Nitra 2009, chov. Ing. František Šusta, ČR.

Plymutka žltá 0,1, 95 b, Európska šampiónka Nitra 2009, chov. Karol Maruška, Zalužice.

11. Orlovka pestrá - Milan Kališ
12. Brahmanka žltá čierna kolumbia - Martin Ondřík
13. Brahmanka biela čierna kolumbia - Ing. František Nagy
14. Orpingtonka žltá - Ernest Mikuš
15. Australorpka čierna - Marián Baláž
16. Australorpka čierna - David Pavka
17. Plymutka čierna - Štefan Džurina
18. Plymutka modrá - Ján Piatnička
19. Plymutka biela - Jaroslav Čelko
20. Plymutka biela - Ing. Milan Fábry
21. Plymutka biela - Vladimír Maruška
22. Plymutka biela - Jozef Jakubička
23. Plymutka žltá - Marek Nagy
24. Plymutka pásikavá - Viliam Janoško
25. Plymutka pásikavá - Viliam Janoško
26. Amrokska - Ing. Peter Bajza
27. Sasexka biela čierna kolumbia - Ondrej Bača
28. Maranska čiernomedená - Vladimír Tonhauser
29. Wyandotka strieborná čiarnolemovaná - Ing. Štefan Kvasnica
30. Wyandotka strieborná čiarnolemovaná - Ing. Štefan Kvasnica
31. Wyandotka strieborná čiarnolemovaná - Peter Nádaždy
32. Barneveldka dvojlemovaná - Vladimír Tonhauser
33. Velsumka hrdzavojarabičia - František Kremeň
34. Rodajlendka červená - František Rybár
35. Rodajlendka červená - Ján Šmátrala
36. Rodajlendka červená - Viktor Maruška
37. Hempšírka zlatohnedá - Ivan Antony
38. Hempšírka zlatohnedá - Rastislav Kubaloš
39. Oravka žltohnedá - Štefan Kmeť
40. Oravka žltohnedá - Milan Mičko
41. Oravka žltohnedá - Stanislav Čierfanský
42. Oravka biela - Viktor Maruška
43. Cemani čierna - Alfréd Bognár
44. Vlaška zlatá modrolemovaná - Ján Prišťák
45. Vlaška čierna bieloškvrnitá - Marián Baláž
46. Vlaška čierna bieloškvrnitá - Marián Baláž
47. Bantamka oranžovokrka - Jaroslav Herceg
48. Bantamka čierna - Vladimír Studený

49. Bantamka čierna - Alfréd Bognár
  50. Bantamka modrá - Jaroslav Herceg
  51. Zdr. wyandotka biela - Vladimír Štiglic
  52. Zdr. wyandotka žltá - Jozef Buďovič
  53. Zdr. wyandotka strieborná vlnitá - Peter Gazdik
  54. Zdr. wyandotka zlatá modrolemovaná - Milan Sahulčík
  55. Zdr. oravka žltohnedá - Štefan Henžel
- Darované ceny na jedince**
1. P4 - oravka žltohnedá - Milan Mičko
  2. P4 - zdr. velsumka strieborná - Vladimír Studený
  3. P4 - zdr. vlaška zlatá - Vlastislav Goňo
  4. P21 - slovenská biela hus - Jozef Fogada
  5. P24 - zdr. oravka žltohnedá - Štefan Henžel
  6. P29 - oravka žltohnedá - Milan Mičko
  7. P38 - hempšírka zlatohnedá - Ivan Antony
  8. P41 - vranohlávka zlatokrka - Ing. Pavol Mozdík
  9. P53 - zdr. bojovníčka novoanglická rodovosfarbená - Peter Krajčír
  10. P72H - suchovská žltodivosfarbená - Marián Abelovský

Plymutka pásikavá 1,0, 96 b, Európsky šampión Nitra 2009, chov. Karol Maruška.

2. EURÓPSKA VÝSTAVA MLADÝCH CHOVATEĽOV

Čestné ceny na jedince

1. Ruánska kačica divosfarbená - Mark Bolya
2. Zdr. kočinka čierna - Dorottya Erdélyi
3. Zdr. brahmanka žltá čierna kolumbia - Vladimír Vagánek
4. Zdr. australorpka čierna - Lukáš Marcinkoch
5. Zdr. maranska čiernomedená - Ľuboš Tegi
6. Zdr. wyandotka zlatá modrolemovaná - Tomáš Sahulčík
7. Zdr. wyandotka jarabičia - Juraj Steiniger

Darované ceny na jedince

- P4 Ruánska kačica divosfarbená - Mark Bolya

Počty udelených titulov a čestných cien hovoria o úspešnosti našich chovateľov, k čomu im srdečne gratulujem. Ďakujem im, ale i všetkým ostatným vystavovateľom za dobrú reprezentáciu slovenského hydinarstva.

František Raninec

predseda zboru posudzovateľov hydiny

Plymutka jarabičia vlnitá 1,0, 95 b, P4, chov. Ing. František Šusta, ČR.